

AUDİTOR ADI ALMAQ ÜÇÜN İMTAHANLARIN KEÇİRİLMƏSİ QAYDALARI

1. Bu Qaydalar “Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq, auditor adı almaq üçün imtahan vermək istəyən şəxslərin bilik səviyyəsinin qiymətləndirilməsinə və onlara auditor xidməti bazarında peşəkar sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirməyə hüquq verən lisenziyanın verilməsinə yönəldilmişdir.

Qaydalar hazırlanarkən aşağıdakı əsas istiqamətlər üzrə prinsiplər nəzərə alınmışdır:

- Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyasının (İFAC), Beynəlxalq Təhsil Standartlarının (BTS) tələblərinə uyğun olaraq, Tədris və davamlı peşə təhsili proqramlarında beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla auditor adı almaq üçün imtahanların çoxpilləli test və yazılı üsul keçirilməsi;

- Auditor adı almaq üçün müraciət etmiş şəxslərə müxtəlif sahələr üzrə ixtisas imtahanlarının keçirilməsi;

- Auditor adı almaq üçün imtahanları müvəffəq vermiş şəxslərə Auditorlar Palatasının İmtahan Komissiyasının sədri tərəfindən təsdiq olunmuş sertifikatın (Azərbaycan və ingilis dillərində) verilməsi.

Auditor adı almaq üçün imtahanı müvəffəq vermiş şəxslərə Auditorlar Palatasının İmtahan Komissiyasının sədri tərəfindən təsdiq olunmuş 5 il müddətinə sertifikat verilir və sertifikatın xüsusi jurnalda qeydiyyatı aparılır.

Sertifikatı almış şəxslər auditor fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün lisenziya almayıblarsa və 5 il müddətində lisenziya almaq üçün müraciət edərlərsə, onlardan hər il 40 tədris saatından az olmamaqla auditorlar üçün təşkil ediləcək ixtisasartırma kurslarında, yaxud audit üzrə beynəlxalq kurslarda iştirak etmələri tələb olunur. Əks təqdirdə, onlar auditor adı almaq üçün ümumi əsaslarla yenidən imtahan verməlidirlər.

Auditor fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün lisenziya almış şəxslərə də yuxarıda qeyd edilən qaydalar şamil edilir, əks təqdirdə, onlara auditor fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün

lisenziyanın verilməsi Azərbaycan Respublikasının Auditorlar Palatası Şurasının 2010-cu il 20 aprel tarixli 208/5 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş «Auditorların ixtisasartırılması Qaydaları»na edilmiş əlavə və dəyişikliklərin müvafiq bəndlərinə uyğun həyata keçirilir.

2. Auditor adı almaq üçün imtahanları Palata sədrinin müvafiq əmrinə əsasən yaradılmış İmtahan Komissiyası qəbul edir. İmtahanların nəticələri İmtahan Komissiyası tərəfindən yoxlanılır və qiymətləndirilir.

3. İmtahan Komissiyasının fəaliyyəti Auditorlar Palatası Şurasının qərarı ilə təsdiq edilmiş “Auditor adı almaq üçün Auditorlar Palatasının İmtahan Komissiyası haqqında Əsasnamə” ilə tənzimlənir.

4. Auditor adı almaq üçün imtahanlara yalnız “Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 6-cı maddəsində nəzərdə tutulan tələblərə cavab verən şəxslər buraxılır.

5. Auditor adı almaq üçün müraciət etmiş şəxslər aşağıdakı sahələr üzrə ixtisas imtahanlarını verməlidirlər:

- Mülki hüquq;
- Sahibkarlıq fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsi;
- Mühasibat uçotu;
- Vergi qoyma;
- Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlili;
- Audit.

6. İmtahan vermək istəyən şəxslər aşağıdakı sənədləri İmtahan Komissiyasına təqdim edirlər:

- İmtahan Komissiyası sədrinin adına müəyyən olunmuş formada yazılmış ərizə;
- şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti;
- Mühasibat uçotu, maliyyə, iqtisadçı və ya hüquqşünas ixtisasları üzrə ali təhsil haqqında diplomun notarial qaydada təsdiq olunmuş surəti;
- 4 x 6 sm ölçüdə 4 ədəd rəngli fotosəkil;
- əmək kitabçasının surəti;
- İmtahan haqqının ödənilməsi barədə qəbz.

Bütün sənədlər qovluqda tikilir və üz tərəfində şəxsi iş nömrəsi, auditor adı almaq üçün müraciət etmiş şəxsin soyadı, adı və atasının adı, qeydiyyat tarixi göstərilir.

7. İmtahan Komissiyasına daxil olmuş sənədlərin xüsusi jurnalda qeydiyyatı aparılır.

8. 6-cı bənddə tələb olunan sənədlərdən hər hansı biri çatışmadıqda, İmtahan Komissiyası tərəfindən müraciət edən şəxsdən sənəd qəbul olunmur.

9. Auditor adı almaq üçün İmtahan Komissiyasına təqdim olunan sənədlərin düzgünlüyünə müraciət edən şəxslər məsuliyyət daşıyırlar.

10. 6-cı bənddə tələb olunan sənədləri İmtahan Komissiyasının məsul katibi yoxlayır. Əgər sənədlərin qəbulu zamanı əsas sayılan hər hansı bir sənəd çatışmazsa, həmin şəxsə 3 (üç) təqvim günü müddətində sənədlərin qəbul olunmamasının səbəbi barədə yazılı məlumat verilir.

11. İmtahan bir qayda olaraq rübdə bir dəfə İmtahan Komissiyası tərəfindən keçirilir. İmtahanın keçirilməsi barədə bir ay əvvəldən kütləvi informasiya vasitələrində elan verilir. Qeydiyyatdan keçmiş şəxslərin sayından asılı olmayaraq imtahan keçirilir. Əgər qeydiyyatdan keçmiş şəxslər 20 nəfərdən artıqdırsa, o zaman İmtahan Komissiyası tərəfindən həmin şəxslər qruplaşdırılır və yerlərin sayına görə müəyyənləşdirilir. İmtahanlar ödənişlidir.

12. Auditor adı almaq üçün imtahan verən şəxslər aşağıdakı fənlərdən iki pilləli imtahan verməklə auditor adı ala bilərlər:

➤ I pillə (test üsulu ilə):

- audit;
- mülki hüquq;
- sahibkarlıq fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsi;
- müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlili.

➤ II pillə (yazılı):

- mühasibat uçotu;
- vergiqoyma.

İmtahanlar qrafik üzrə keçirilir. İmtahanlar arasında 10 (on) gün vaxt intervalı müəyyən edilir.

13. Hər bir pillə üzrə imtahandan müvəffəq bal toplayan şəxslər növbəti imtahana buraxılırlar. Bütün pillələri uğurla başa vurmuş şəxslərə sertifikat verilir və həmin şəxslər auditor fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün xüsusi icazə (Lisenziya) əldə etmək hüququ qazanır.

14. Auditor adı almaq üçün müraciət etmiş şəxslər öz istəklərinə görə imtahan keçirilən vaxta 10 (on) təqvim günü qalmış müraciət edərlərsə, onlar bütün pillələr üzrə imtahan verə bilər.

15. Nəzərdə tutulmuş iki pillə üzrə imtahandan birinci pillədən müvəffəq bal toplamayan şəxslər növbəti pilləyə buraxılmır. Onlar yalnız 3 (üç) aydan tez olmayaraq keçiriləcək növbəti imtahanda iştirak etmək üçün müraciət edə bilirlər.

Digər hallarda isə əgər iki pillə üzrə imtahandan birinci pillədən müvəffəq bal toplayan şəxslər ikinci pillədən müvəffəq bal toplamazsa, onlar növbəti imtahanda yalnız müvəffəq bal toplamadığı pillə üzrə yenidən imtahan verirlər.

16. İmtahana üzürsüz səbəbə görə gəlməyən şəxslərə imtahan üçün ödədikləri haqq geri qaytarılmır və növbəti imtahanlarda nəzərə alınmır.

17. İmtahan vermək istəyən şəxslərin siyahısı imtahan gününə 5 (beş) təqvim günü qalmış İmtahan Komissiyası tərəfindən təsdiq olunur. Bu siyahıya həmin şəxslər barədə aşağıdakı məlumatlar daxil edilir:

- Soyadı, adı və atasının adı;
- Şəxsiyyət vəsiqəsindəki məlumatlar, poçt ünvanı, iş yeri haqqında məlumat;
- Mühasibat uçotu, maliyyə, iqtisadçı və ya hüquqşünas ixtisası üzrə iş stajının müddəti;
- Bitirdiyi ali məktəbin adı, diplomun nömrəsi, verildiyi tarix, ixtisas.

18. İmtahan Komissiyası tərəfindən təsdiq olunmuş siyahı üzrə imtahanda iştirak etmək hüququ əldə edən şəxslərə 5 (beş) təqvim günü əvvəldən imtahanın keçiriləcəyi gün və ünvan haqqında yazılı məlumat verilir.

19. İmtahan verənlər şəxsiyyət vəsiqəsi və ya şəxsiyyəti təsdiq edən başqa sənədlərə əsasən imtahana buraxılırlar.

20. İmtahan Komissiyası üzvlərinin 2/3 hissəsi, o cümlədən komissiyanın sədri iştirak etdikdə, komissiya imtahan qəbul etmək üçün səlahiyyətlidir.

21. İmtahanlar test və yazılı üsulla keçirilir. İmtahan testləri və biletləri 2 nüsxədən ibarət hazırlanaraq imtahandan 5 (beş) təqvim günü əvvəldən İmtahan komissiyasının sədri tərəfindən təsdiq edilir. İmtahan proqramları, testlərin və biletlərin məzmunu respublika qanunvericiliyi və normativ sənədlərdə edilmiş əlavələr və dəyişikliklər nəzərə alınmaqla vaxtaşırı dəyişdirilməlidir.

22. İmtahan vaxtı normativ hüquq sənədlərdən, təlimatlardan və ədəbiyyatdan istifadə etmək, imtahan verən digər şəxslərlə danışmaq, imtahan testində tələb olunandan əlavə qeydlər etmək, hər hansı kəməkçi materiallardan (kitablar, konspektlər, kompyuter texnikasından və s.) istifadə etmək, imtahan keçirilən binadan imtahan biletlərini çıxartmaq, səbəbsiz olaraq imtahanın gedişi zamanı auditoriyanı tərk etmək və mobil telefondan istifadə etmək qadağandır.

Bu tələbləri pozanlar imtahandan kənar edilir və imtahanı verməmiş hesab olunurlar.

23. İmtahan verənlərdən və komissiya üzvlərindən başqa, digər şəxslərin imtahanda iştirakına icazə verilmir.

24. İmtahanın müddəti 2 saatdır.

25. İmtahan test vərəqələrinə və biletlərə imtahanda iştirak edən şəxsin adı, soyadı və atasının adı yazılmır, lakin İmtahan komissiyasının sədri tərəfindən dörd rəqəmli kod qoyulur.

26. İmtahanın cavabları diyircəkli qələmlə yazılır. İmtahanın keçirilməsi üçün ayrılmış vaxta 20 və 5 dəqiqə qalmış İmtahan Komissiyasının üzvləri tərəfindən iddiaçılara xəbərdarlıq edilir. İmtahanın keçirilməsi üçün ayrılmış vaxt başa çatdıqdan sonra imtahan verən şəxs test və bilet cavablarını komissiyaya təhvil verir. Bu tələbi pozmuş şəxslər imtahanı verməmiş hesab olunurlar.

27. İmtahanda hər test vərəqinə 100 sual, yazılı biletlərə isə 2 sual daxil edilir.

28. İmtahan Komissiyası imtahan verən şəxsin test vərəqindəki hər bir sualın düzgün cavabını 1 bal, səhv cavabını isə 0 balla qiymətləndirir. İmtahan biletindəki sualların “əla” qiymətləndirilmiş hər bir cavabını - 5 bal, “yaxşı” - 4 bal, “kafi” - 3 bal, “qeyi-kafi” - 0 balla qiymətləndirir.

29. İmtahanı o şəxslər vermiş hesab edirlər ki, onlar I pillə üzrə 100 mümkün baldan test vərəqlərindəki suallar üzrə 80% cavab vermək şərtilə, cəmi, ən azı 80 bal toplamış olsunlar. II pillə üzrə imtahan biletində hər sual üzrə 3 baldan aşağı olmamaq şərtilə, cəmi, ən azı 8 bal toplamış olsunlar. Ümumilikdə isə imtahanları o şəxslər müvəffəq vermiş hesab edirlər ki, onlar hər iki pillə üzrə 110 mümkün baldan ən azı 88 bal toplamış olsunlar.

30. Auditor adı almaq üçün müraciət etmiş aşağıdakı sertifikatlara malik olan şəxslərə ümumi yekun bala görə güzəştlər tətbiq edilir:

- ACCA sertifikatlarına malik olan şəxslərə birinci pillə üzrə 10 bal, ikinci pillə üzrə isə 3 bal güzəşt edilir.

- CIPA sertifikatlarına malik olan şəxslərə birinci pillə üzrə 5 bal, ikinci pillə üzrə isə 2 bal güzəşt edilir.

- CAP sertifikatlarına malik olan şəxslərə birinci pillə üzrə 3 bal, ikinci pillə üzrə isə 1 bal güzəşt edilir.

- Auditorlar Palatası tərəfindən təşkil edilmiş “Auditin əsasları üzrə” ixtisasartırma kurslarında iştirak etmiş və sertifikatlara malik olan şəxslərə birinci pillə üzrə 3 bal güzəşt edilir.

31. İmtahanın nəticəsinə görə İmtahan Komissiyasının qərarı tərtib edilir, qərar komissiyanın sədri və imtahanda iştirak edən komissiya üzvləri tərəfindən imzalanır. Sonda yekun protokol tərtib edilir, protokol komissiyanın sədri tərəfindən imzalanır və həmin günü Palatanın internet səhifəsində yerləşdirilir.

32. Komissiya tərəfindən imtahanların nəticəsi imtahan verən şəxslərə 5 (beş) təqvim günü müddətində elan edilir.

33. İmtahan Komissiyasına təqdim olunan sənədlər auditor adı almaq üçün müraciət edən şəxslərə geri qaytarılmır, onların işləri (test cavabları və biletlər) və Komissiyanın protokolu 5 (beş) il Auditorlar Palatasında saxlanılır və sonra müvafiq aktla məhv edilir.

34. İmtahanın nəticəsi üzrə haqqında mənfi qərar çıxarılmış şəxs, imtahanların nəticəsi ilə razılaşmadıqda iki həftə müddətində bu haqda Palata sədrinin əmri ilə yaradılmış Apellyasiya Komissiyasına müraciət etmək hüququna malikdir. Apellyasiya yazılı formada təqdim edilir. Apellyasiya Komissiyasında bu məsələyə iddiaçının iştirakı ilə baxılması üçün müvafiq gün təyin edilir və bu haqda iddiaçıya 3 (üç) təqvim günü müddətində məlumat verilir. İddiaçının ərizəsi barədə Apellyasiya Komissiyası 5 (beş) təqvim günü müddətində qərar çıxarır və qərarın mətni Palatanın internet saytıda yerləşdirilir.

35. İmtahan Komissiyasının üzvlərinə Palata Şurasının qərarı ilə müəyyən edilmiş qaydada əmək haqqı ödənilir.

36. İmtahan vermək məqsədilə Auditorlar Palatasına müraciət edilmiş şəxslərin təqdim edilmiş sənədlərində düzgün olmayan məlumat və saxta düzəlişlər aşkar edildikdə, imtahan verən şəxs İmtahan komissiyasının qərarı ilə imtahan vermək hüququndan məhrum olunur və ya imtahanda göstərdiyi nəticələr ləğv edilir.

37. İmtahanların nəticəsi üzrə haqqında mənfi qərar çıxarılmış şəxslər növbəti imtahanlarda yalnız bir dəfə ödənişsiz iştirak edə bilirlər. İmtahanın nəticəsi üzrə haqqında ikinci dəfə mənfi qərar çıxarılmış şəxslər isə auditor adı almaq üçün imtahanlarda bir ildən sonra ümumi qaydalar üzrə təkrar iştirak edə bilirlər.

38. Bu Qaydaların 22, 26, 29 və 36-cı bəndlərində qeyd olunan hallar baş verdikdə, ödənilən imtahan haqqı imtahan verməyən iştirakçılara geri qaytarılmır.